

Nowa książka o Singerze

Polska noblisty

W CZWARTEK, 12 stycznia, w Teatrze NN zaprezentowano nową książkę o Isaacu Singerze - **Moniki Adamczyk-Garbowskiej** *Polska Singera - Rozstanie i powrót*. Od 1978 roku, kiedy Singer otrzymał Nagrodę Nobla, ciągle powraca pytanie, czy pisarza można nazwać twórcą polskim. Jak wiadomo, Singer pisał w jidisz, a następnie proza była tłumaczona na angielski, ale akcja jego utworów rozgrywała się na terenie Polski, bardzo często na Lubelszczyźnie. W powieściach pojawia się m.in. Lublin, Frampol, Bilgoraj. Drugim takim miejscem, do którego chętnie powracał, była ulica Krochmalna w Warszawie. Ulica, która - jak wszyscy tam mieszkający - już nie istnieje.

Szczególnie w ostatnich czterech latach wydrukowano w Polsce wiele powieści i opowiadań Singera. Utwory te pokazywały zniszczone podczas ostatniej wojny świat polskich Żydów. Tylko w roku 1994 ukazały się aż dwie książki poświęcone Singerowi. Pierwsza, przygotowana w Gdańsku przez Agatę Tuszyńską *Singer - Pejzaże pamięci*, jest próbą odtworzenia rzeczywistości świata Singera i dzięki temu dotarcia do świata wymazanego z pamięci przez wojnę oraz sytuację polityczną okresu powojennego. Tuszyńska korzysta z relacji i dokumentu, ale forma jej wypowiedzi przypomina prozę artystyczną.

KSIĄZKA **Moniki Adamczyk-Garbowskiej** została przygotowana przez Wydawnict-

wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Autorka zajmuje się Singerem już od lat siedemdziesiątych. Początkowo czytała go po angielsku, później dla Singera poznała jidisz. Podstawą wypowiedzi Adamczyk-Garbowskiej są teksty samego Singera, jego powieści i jego komentarze. Autorka próbuje pokazać stosunek Singera do Polski, którą opuścił w 1935 roku - i to było jego tytułowe „rozstanie” - oraz jego „powrót” dzięki publikacji utworów. Garbowska opowiada o polskim okresie życia Singera, który później powracał w prozie pisarza. Następnie dokładnie przedstawia, jakie znaczenia przypisywali Żydzi Polsce, a także, jak postrzegali Polaków.

Singerowi często się zarzuca, że pisze o Polsce źle, w sposób obraźliwy, ale pisarz w równie bezpośredni sposób pisał o Żydach, za co krytykowali go sami Żydzi. Singerowi bliższa była deformacja, karykatura niż idealizacja świata. Ostatnia część książki to rozdziały poświęcone tłumaczeniom i recepcji Singera w Polsce. Szczególnie bliski wydaje się autorce problem tłumaczeń, które często są kopią wersji angielskiej dostosowanej do świata amerykańskiego, gdzie dom pachnie kawą, ale nigdy żydowskim rosołem. Tymczasem dla polskiego czytelnika tego typu realia są zrozumiałe, dlatego - postuluje Adamczyk-Garbowska - konieczne jest porównywanie wersji angielskiej i w jidisz. Jak już powiedziałyśmy, książka oparta jest na analizie tekstów, do tego dołączone jest charakterystyczne dla prac naukowych wyposażenie: przypisy, bibliografia, kalendarium.

DZIĘKI wystawie fotografii w Teatrze NN, pokazującej lubelskich Żydów, prezentacja książki Moniki Adamczyk-Garbowskiej miała właściwe tło. Sama zaś książka pasuje do zainteresowań teatru, który poszukuje w naszym życiu odmienności, innych perspektyw spojrzenia na rzeczywistość, między innymi rodzących się dzięki kontaktom z odmienną kulturą.

Maria Łaszkiewicz